

1956

Ertuğrul Gazi ihtifali ve Söğüt

Türkiye tarihinin XIII. asır hadiseleri ve Osmanlı devletinin kuruluşu bahis mevzuu olduğu zaman, hiç şüphesiz, en evvel hatıra gelen simaların başında Ertuğrul Gazi bulunmaktadır. O, bilindiği gibi, evvela bir Türkmen aşireti reisi, sonra Selçukluların bir uç beyi ve ünlü bir kumandanı, daha sonra da, bir hanedan ve devlet kurucusunun babası olarak ehemmiyet kazanır. Ertuğrul Gazinin bu vasıflarından her biri üzerinde uzun uzun durmak, türlü mütalaa ve görüşleri belirten ilmi münakaşalar yapmak kabildir.

Ancak, hayatı, tarihi rolü ve şahsiyeti az çok menkıbevi bir mahiyet almış, efsaneleşmiş bulunmasına rağmen, onun, yedi asırdanberi, yaşıyan canlı hatırası, an'anesi bir realitedir.

Gerçekten Ertuğrul Gazi, bugün, Kayı kabilesinin şimdi artık sedanter bir hale gelmiş, fakat, göçebelik an'ane ve karakterlerini hala kuvvetli bir şekilde muhafaza eden Karakeçili Türkmenleri, ve alelumum yörükler arasında, hem yurt kuran Gazi bir mücahit, hem de bir aşiret beyi olarak hürmetle anılan tarihi ve destani bir şahsiyettir. 675 sene evvel vefat ile Söğütte gömüldükten sonra, kabilesi veya bu aşiretin yakın ve uzak boy ve oymakları arasında öylesine kuvvetli bir an'ane teessüs etmişti ki, Urfadan ta Bursaya kadar uzanan sahada yer yer yerleşen bu zümreler, gruplar Ertuğrul Gaziyi milli ve destani bir kahraman olarak tanıdılar ve onun ölüm yıldönümü olarak hazırlanan 26 Eylülde, veya bunu takip eden Pazar gününde, türbesi etrafında toplanarak ihtifalleri tertip etmeyi, ona karşı yarı dini mahiyette olan bağlılıklarını tekrarlamayı asla ihmal etmediler. Bu anma törenine iştirak için günlerce atlı veya yaya, seyahatin külfet ve meşekkatlerini göze alan ve bu mukaddes mahalde bir gün bir gece olsun, eski milli adet ve an'anelerin hayatını bir arada yaşayan bu Türkmen dilaverleri, ak sakallı ihtiyarları ve en genç yiğitleri ile Söğütte geliyor ve ayrılırken de, bu ecdat hatırasına hürmet vazifelerini yapmış insanlara mahsus bir vicdan huzuru içinde birbirlerinden helalleşerek ayrılıyorlardı.

Söğütteki Ertuğrul Gazi törenlerinin Abdülhamit II devrinde hususi bir ehemmiyet aldığı, Mehmet Ziya Merhumun (İhtifalci) ifadesiyle, oraya gelenlerin "Memurini hükümeti seniye taraflarından dahi haklarında muamelatı lutufsazı" gösterildiği seneler oldu (1). Bu Padişahın, ilk defa Çelebi Sultan Mehmet tarafından yaptırıldığı rivayet olunan türbeyi yeniden tamir ettirdiği, kasabada bir takım eserler vücade getirdiği de görüldü. Bunların mevcut kitabeleri bunu göstermektedir.

Harp ve mütareke senelerinde bir fasıla verilen bu törenlere Cumhuriyet devrinde yeniden başlandı ve gittikçe artan alaka ve heyecan ile, bu tarihi gün, şimdi artık hakiki mana ve değerini iktisap etmek yolunu tuttu.

İstanbul Üniversitesi temsilcisi olarak katıldığım ve günün tarihi mana ve önemine bir kaç sözle işaret ettiğim bu seneki tören, belirtildiğine göre, geçen senelerden daha parlak ve ihtişamlı olmuştur. Milli an'anelere büyük bir sadakatle bağlı olan bu bölgenin ve bilhassa Karakeçili aşiretine mensup köyler halkı, çift ve çubuklarını bir kaç gün bırakarak, bu vazifeyi yerine getirmek hususunda büyük bir tehalük göstermişler, bu maksatla Söğütün mütevazı sinesinde kurulan cemiyet de elinden gelen gayreti ve takatinin fevkindeki fedakarlığı ifa eylemiştir.

Ertuğrul Gazinin, vatan kurucusu bu büyük Türkün, ölüm yıldönümü vesilesiyle, hersene anılması ve ona Şükran borcunun, Anadolu Türklüğü tarafından, zamanında ve layık olduğu ehemmiyette ifasını, başta aydın zümre, resmi ve hususi bir çok alakalı müessese ve teşekküller olmak üzere, Türk cemiyeti için kaçınılmaz bir zarurettir. Bunu böylece tesbit ve kabul ettikten sonra bu vadede yapılabilecek şeyler, alınabilecek tedbirler hususunda hatıra şunlar gelmektedir:

Evvela ihtifal, vatan ve millet şuurunun Anadolunun fethi ve Türkleşmesi hadiseleri istikametinde gittikçe kuvvetlenmesi ve yapılması neticesi ve bununla mütenasip olarak ve mıntıkavi bir anma töreni olmaktan çıkarak, bütün vatan sathına şamil, millet çapında milli, kültürel, ilim ve sanat tezahürleri olmak istidat ve kabiliyetindedir. Bunun en mükemmel şekilde tahakkuku da arzu ve temenniye şayandır. Bu böyle olunca Söğütteki mütevazi dernek bu ihtiyaçları karşılamaya ve cevaplandırmağa ne maddeten ne de manen muktedir bulunmayınca, ilgili ve yetkili makamlarca ciddi şekilde ve bir program tahtında müzaheret ve yardım zarureti kendini kuvvetle hissettirmektedir.

Diğer taraftan, bu mevzu etrafında ve bu sahada ilmi çalışma ve araştırmaları teksif edebilmek ve verimli hale getirebilmek için, Osmanlı İmparatorluğunun ilk temellerinin atıldığı bölgede, mesela Bilecikte veya İznikte Orhan Gazi medresesinde bir Enstitü kurulması cihetine gidilmesi çok hayırlı ve faydalı bir hareket olacaktır. Kuruluş gayesi, tarih, Coğrafya, Arkeoloji ve Etnografya araştırmaları Güzel Sanatların milli karakter ve an´aneleri esas almak suretiyle girişeceği tecrübe ve etüdler olabilecek bulunan bu Enstitü, İstanbul Edebiyat Fakültesinin on sene kadar evvel Ahlatta, geçen sene de Antalyada açtığı enstitüler mahiyetinde ve ona benzer ilmi bir tesis olabilir ve bahis konusu mevzularda bir çok karanlık ve müphem noktaların aydınlanmasına, mahalli tetkiklere, yeni buluş ve inkişafalara hizmet edebilir. Bu arada Söğüt kasabası da, kısmen bu Enstitünün semereli mesaisi sayesinde, manevi hazinesi Ertuğrul Gazi türbesi ile, büyük bir hareket ve faaliyete zemin ve merkez olabilir. Zaten, tabiat ve iklimi pek müsait olan, kahraman Kayı boyuna ve onun Gazi reisine ilk kışlak vazifesi görmüş bulunan bu kasaba, iç turizmin hatta dış turizmin pek canlı bir faaliyet sahası olmaya da elverişlidir.

Ertuğrul Gazi an´anesinin, milli anma törenlerinin nasıl bir dikkat ve hassasiyet, alaka ve müzaheret istediği açık bir hakikat ise, iklim ve tabiat güzellikleri yanında, Söğüdün, taşıdığı misyona layık bir hale gelmesini özlemek de o derece samimi bir arzudur.

İşte, Ertuğrul Gazi ihtifalinin bize düşündürdükleri ve temenni ettirdikleri... Buna kalben iştirak edecekler, fiilen de bir şeyler yapmak isterlerse ortaya, hepimizin hoşuna gidecek ve göğsünü kabartacak eserler konması mümkün olabilecektir.

---

(1) Bursadan Konyaya seyahat, sayfa 181